

GEOPARK HEUVELRUG

(in ontwikkeling)

Op Geopad 180

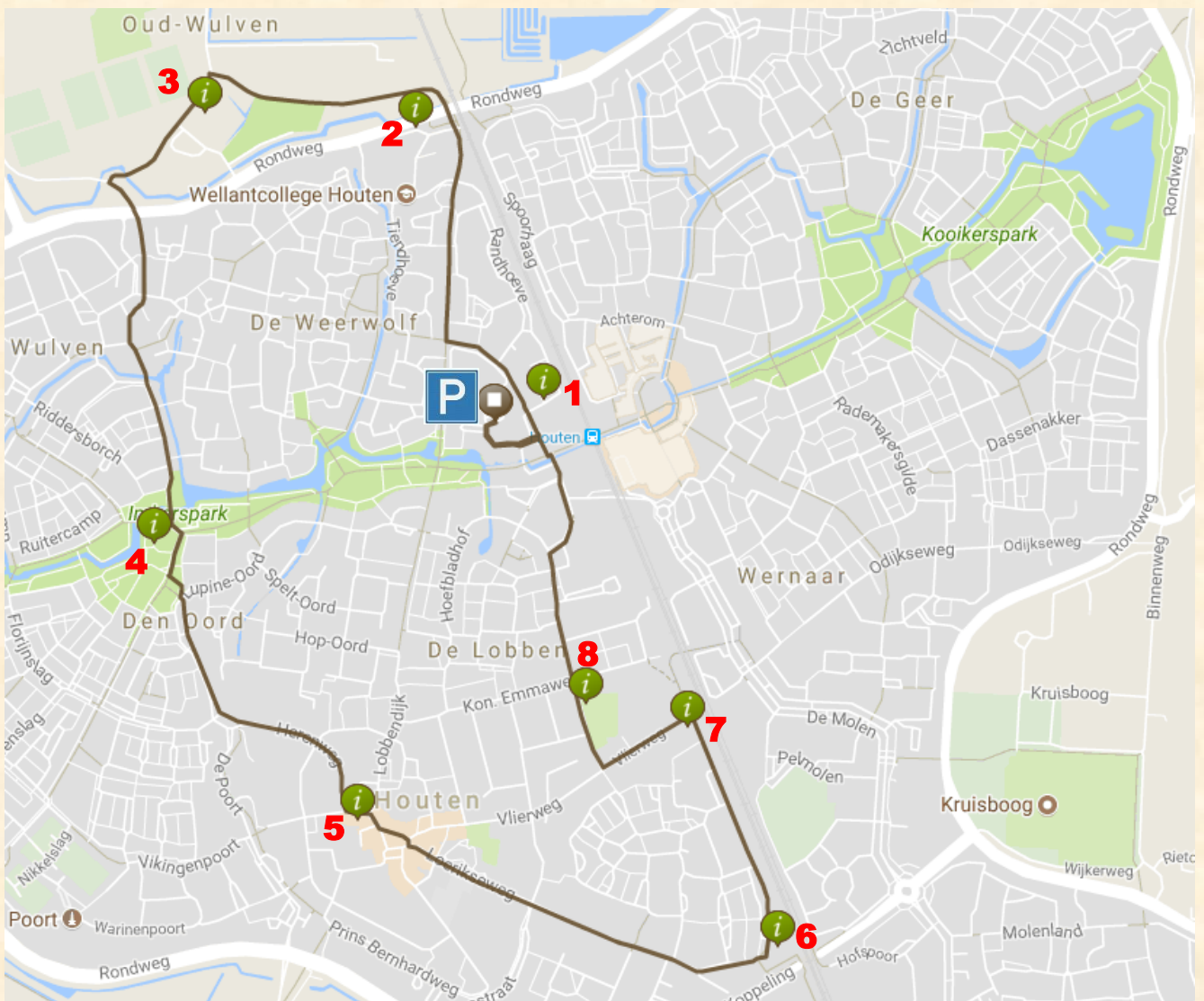
23-03-2018

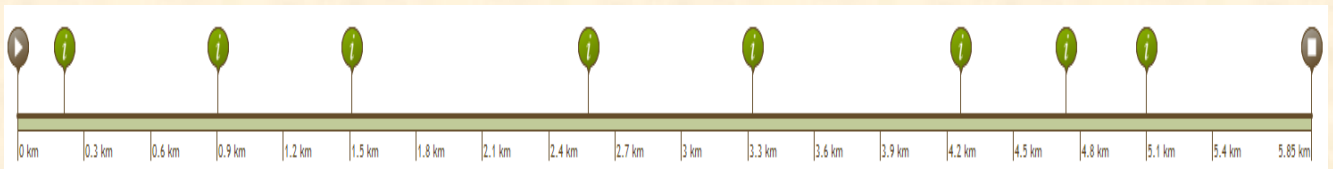
Op Geopad rond Houten

Aandacht krijgen daarbij twee wandelroutes waar dit goed kan worden waargenomen en we dus op geopad kunnen gaan. Het meest tot de verbeelding spreken er de oude dorpskern, monumentale boerderijen en woningen van de voormalige landwegen en restanten van natuurlijke waterlopen. Bezienswaardigheden van recente datum zijn de structuur en architectuur van een 20ste-eeuwse stationsbuurt, die aan een Romeins castellum doet denken en een verdedigingslinie lijkende, met laanbomen beplante vijfhoekige aarden omwalling.

De Oud Wulven – Brinkroute

Deze route leidt eerst naar een vlak ten noorden van de bebouwde kom gelegen lommerrijke zone die tot het voormalige landgoed Oud Wulven behoorde. Daarvan terugkerend komt men langs de monumentale hoeve Nieuwoord en een in oorsprong natuurlijke waterloop. Na het passeren van een groenzone met een beekachtige wetering loopt de route langs enkele antieke boerderijen en landhuizen naar het deels om een plein gelegen oude dorpscentrum van Houten. Vervolgens trakteert de voormalige verbinding met de buurtschap Loerik op allerlei antieke bebouwing. Het laatste deel van de route passeert onder andere het voormalige station van Houten en een oude algemene begraafplaats.

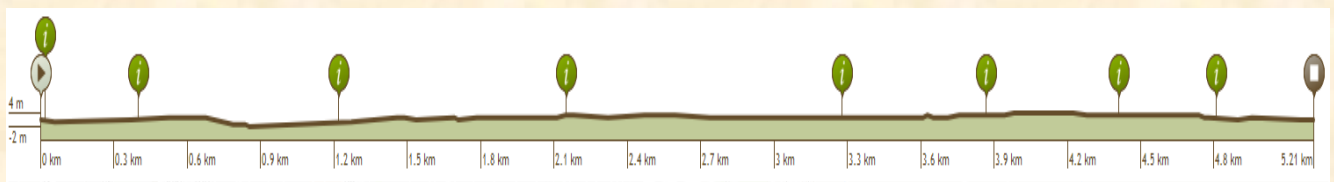
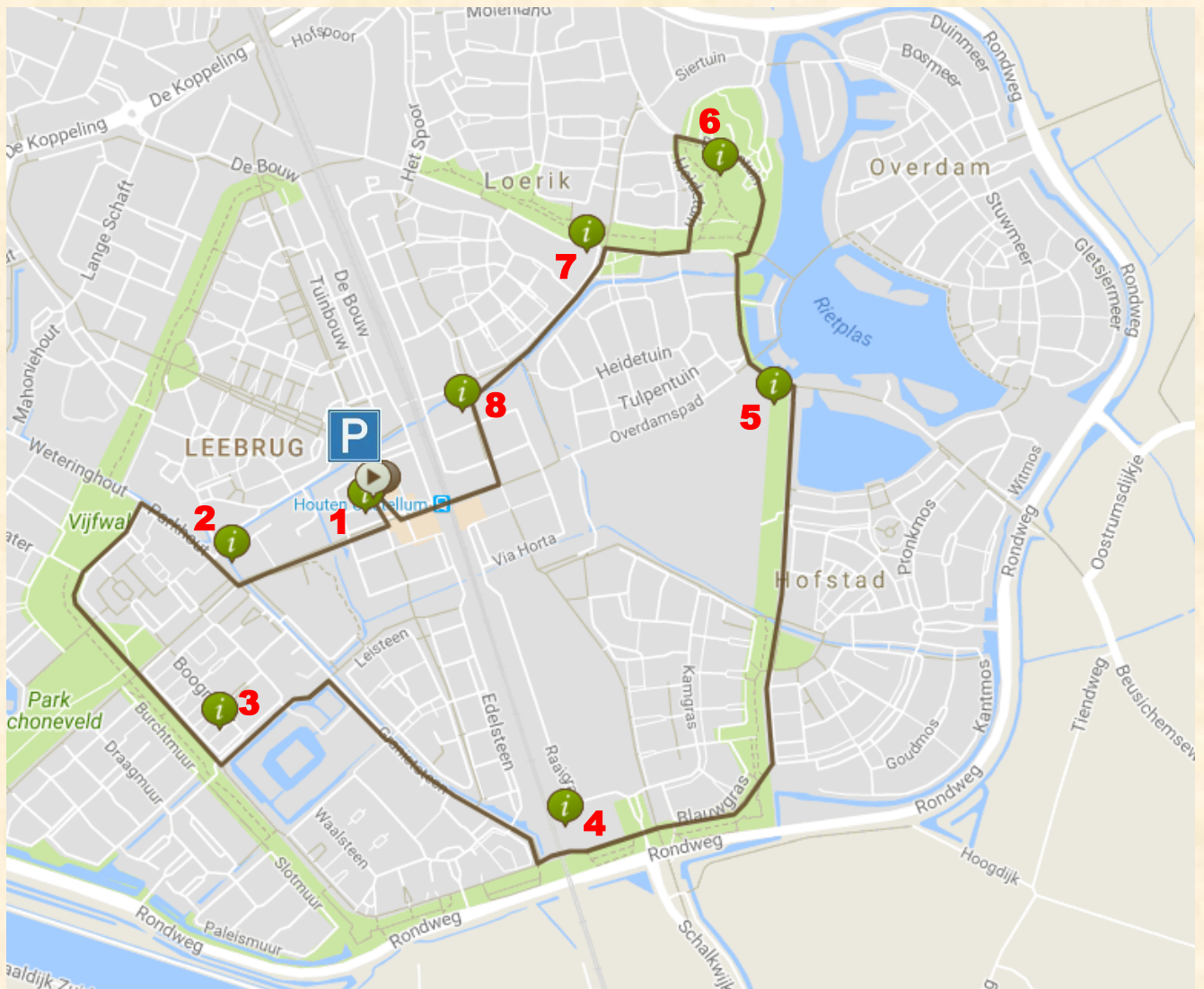

Route 5,9 km. Voor de GPS RouteYou versie, [klik hier](#).

1. Het gebied van de route ligt geheel ten westzuidwesten van de spoorlijn. Daar loopt men bij het gemeentehuis via Het Kant en het wijdbochtige Weerwolfseind naar de kruising met de Lobbendijk, waar rechtsaf wordt geslagen. Een aantal erlangs behouden gebleven oude bomen verraadt dat het een voormalige landweg is.
2. De Lobbendijk nadert de spoorlijn, waarbij na het passeren van een oude boerderij de Rondweg wordt gekruist. De route komt dan terecht in het buitengebied waar ze direct vrijwel 90 graden naar links draait. Men passeert dan eerst een kleine, langs de Rondweg aangelegde heemtuin. Vervolgens wordt het voormalige tuinarchitectuurpark Makeblijde gepasseerd. Op enkele percelen ervan wordt nu de zogenaamde stadslandbouw bedreven.
3. Even voorbij het terrein van Makeblijde ligt de lommerrijke buurtschap Oud Wulven. Daar eindigt de Lobbendijk op een T-kruising met de Oud Wulfseweg, die men links gaat volgen. De route leidt dan andermaal naar een T-kruising waar opnieuw linksaf wordt geslagen. Een fietspad leidt vervolgens via een tunneltje onder de Rondweg terug naar de bebouwde kom, waar de zowel imposante als monumentale hofstede Nieuwoord wordt gepasseerd. Even verderop volgt de flauwbochtige straat Troubadoursborch een in oorsprong natuurlijke waterloop. Het achtervoegsel borch van de straatnaam is een karakteristiek. Ook in de kleine belendende woonbuurt eindigen de straatnamen met borch.
4. De Troubadoursborch eindigt op een driesprong. Men is dan terechtgekomen in de groenzone die de route vervolgens kruist. Die groenzone flankert een beekachtige gegraven waterloop. Voorbij de groenzone leiden de oude straten Lupineoord en Herenweg naar het sfeervolle oude dorpscentrum van Houten. Beide straten presenteren ook een aantal monumentale antieke panden. Bij de Herenweg zijn dat ook enkele imposante landhuizen.
5. De Herenweg eindigt op een T-kruising met de bijna geheel door oude bebouwing geflankeerde Burgemeester Wallerweg. Sla hier linksaf om kennis te maken met het lommerrijke Plein van het dorpscentrum. Vooral een eeuwenoude kerktoren en enkele horecagelegenheden zullen er de aandacht trekken.
6. Voorbij het Plein leidt de vroeger relatief belangrijke Loerikse Weg naar de omgeving van het voormalige 19de-eeuwse stationnetje van Houten. Langs de weg inspireert allerlei antieke bebouwing, waaronder een imposante Roomskatholieke kerk. In de buurt van de spoorlijn gaat men schuin linksaf om het verplaatste voormalige stationnetje van Houten te zien. Enkele middagen per week kan er een historisch museum worden bezocht. Bovendien is er een horecagelegenheid in ondergebracht.
7. Het oude stationnetje staat aan het eind van een laan langs de spoorlijn. Volg die tot de Vlierweg, waar linksaf wordt geslagen. De Vlierweg was onderdeel van de voormalige verbinding met Odijk. Het is dan ook geen wonder dat er vrij oude landhuizen en boerderijen langs staan.
8. Volg de Vlierweg tot de Prinses Ireneweg, waar via een driehoekig plantsoentje rechtsaf wordt geslagen. Rechts van die weg trekt dan al direct de lommerrijke Algemene Begraafplaats de aandacht. Driehonderd meter verderop kan via de bochtige straat De Slinger worden teruggekeerd naar de omgeving van het station waar de wandeling begon. Bij de Slinger werd in 2017 een rij stadswoningen gebouwd.

De Schonauwen – Loerikroute

Door het volgen van de Schonauwen –Loerikroute krijgt men een representatief beeld van het jongere, zuidoostelijk deel van Houten. De meest opvallende historisch interessante plekken zijn er het kasteelterrein van Schonauwen en de restanten van de buurtschap Loerik. Vanwege de bouw van de wijk werden er echter de enigermate op een Romeins castellum lijkende rechthoekige stationsbuurt en de vijfhoekige aarden omwalling gepland die de aanwezigheid van een antieke verdedigingslinie suggereert.

Route 5,2 km. Voor de GPS RouteYou versie, klik [hier](#).

1. De wandeling begint bij het station Houten-Castellum. Dat hooggelegen station ligt middenin een omgrachte rechthoekige buurt die in sommige opzichten kan doen denken aan een Romeinse vestingnederzetting. Daaraan wordt ook bijgedragen door het fijnmazige (vierkant) rechthoekige patroon van smalle straten, de flankering daarvan door lange blokken woningen met Romeinse architectuurkenmerken en de aanwezigheid van een vrij groot centraal gelegen plein. Zelfs de straatnamen wekken de indruk dat men in een castellum is terecht gekomen. Vanuit het station volgt de route eerst even de hoofdontsluiting Castellumpad. Dat doet ze aan de westzuidwestzijde van het station. Al snel bereikt men er het kleine plein Piazza dat rechtdoor lopend uiteindelijk overgaat in het Schoneveldsepad.

2. Dit leidt naar het lintdorp langs de Middeleeuwse Houtense Wetering. Intussen komt men langs het Wijkcentrum / Cultuurhuis Schoneveld. De weg langs de Houtense Wetering werd op de plek waar de route haar bereikt omgedoopt in Parkhout. Aldus wordt gerefereerd aan het achtervoegsel hout van de straatnamen in een aangrenzende woonbuurt. Door rechtsaf te slaan kan men kennismaken met een aantal van de monumentale boerderijen en woningen die bij de Houtense Wetering behouden bleven. Ook sommige antieke bruggetjes en lommerrijke erven zijn interessant. Voorbij een grote monumentale boerderij aan de linkerkant van de weg wordt de route gekruist door de zogenaamde Vijfwal. Het is een groenzone waarvan een nagebootste vijfhoekige verdedigingslinie de ruggegraat vormt. De "linie" presenteert zich als een met enkele soorten laanbomen beplante aarden wal waarvan de hoeken werden gemarkeerd en geaccentueerd door bolwerkachtige verhogingen.

3. De route gaat links de Vijfwal volgen via het Schonauwensepad. Na enige tijd krijgt men dan het dubbel omgrachte terrein van Kasteel Schonauwen te zien. Zodra dat het geval is wordt andermaal linksaf geslagen. Men komt dan langs een relatief lommerrijk gedeelte van het terrein waar ook enkele woningen staan. Even verderop bereikt men weer de weg langs de Houtense Wetering die er Granietsteen werd gedoopt. Ook deze naamsverandering verwijst naar een achtervoegsel. In dit geval naar het naamdeel steen dat de belendende woonbuurten kenmerkt. De route volgt rechts het weggedeelte Granietsteen. Men loopt dan eerst nog langs een deel van het kasteelterrein waar aan de rand van een lommerrijke plek een restant van de burcht Schonauwen is te zien.

4. Ook het weggedeelte Granietsteen leidt naar een deel van de Vijfwal die er binnenlangs de rondweg loopt. Ook nu gaat men de Vijfwal weer links volgen. Daarvoor wordt ditmaal echter eerst de spoorlijn gepasseerd. Een tunneltje maakt dat mogelijk. De route blijft de Vijfwal daarna vrij lang trouw. Ze passeert dan na verloop van tijd een behouden monumentale boerderij.

5. Even later bereikt men een gebied waar zandige rivierafzettingen werden weggegraven om enkele nabijgelegen bouwlocaties te kunnen ophogen. Een bochtige oude weg naar de buurtschap 't Goy bleef echter afgraving bespaard. Bovendien is bij de ontgrondingen het tracé van enkele voormalige rivierbeddingen geaccentueerd. De route langs de Vijfwal ontmoet de oude weg naar 't Goy op een T-kruising. Ook die gaat men links volgen. Rechts wordt er een door uitgravingen geaccentueerde waterloop geflankeerd door een kleurrijke rij, Scandinavisch lijkende, houten woningen. Iets verderop draait de oude weg Houten – 't Goy negentig graden naar links. De naam van de verbinding is er gewijzigd in Beusichemsetuin. Zoals de lezer al zal hebben vermoed mag men hieruit concluderen dat de straatnamen in de omgeving met het achtervoegsel "tuin" eindigen.

6. De route slaat nu rechtsaf om even later de wijdbochtige weg Binnentuin door de buurtschap Loerik te volgen. Tegenover een behouden antieke hoeve gaat men daar vervolgens links een savanneachtige parkje in. De ondergrond werd er vanwege haar archeologische verwachtingswaarden uitgravingen bespaard. Wel werd het er van nature enigszins golvend reliëf wat geaccentueerd door ophogingen.

Enkele archeologisch interessante plekken zijn er gemarkeerd door ronde palen terwijl een aantal op het terrein geplaatste roodbruin gekleurde “rotsblokken” moeten suggereren dat er vroeger vee graasde.

7. Na de verkenning van het enigszins heuvelende parkje wordt rechts voor de tweede keer een stukje van de weg Beusichemsetuin gevolgd. Achter het erf van een oude boerderij duikt men er opnieuw een groengebiedje in. Daar kan via een pad naar en langs een natuurlijk watertje worden gelopen. Men komt dan terecht op het oude Loeriksepad. Het verleidt rechts visa versa andermaal een stukje van de Beusichemsetuin te volgen. Dat is vooral interessant doordat er nog enkele antieke boerderijen behouden bleven en langs de noordzijde van de weg weer een deel van de Vijfwal is te zien.

8. Tenslotte wordt het “castellum” weer opgezocht. Daar kan men via de smalle Porta, het plein Forum en een stukje van het Castellumpad terug naar het spoorwegstation.

Het wordt op prijs gesteld wanneer na afloop van de wandeling enig commentaar en foto's worden ingestuurd, bij voorkeur via de reactiemogelijkheid onderaan op de homepage INITIATIEF, of via info@geopark-heuvelrug.nl, waarvoor dank.

Toelichting

Houten is een even ten zuidoosten van de stad Utrecht gelegen recent sterk verstedelijkt dorp van het rivierengebied waarvan het inwonertal de afgelopen jaren tot ruim 40.000 steeg. Opmerkelijk is dat de naoorlogse woonmilieus werden gegroepeerd rond een tweetal nieuwe spoorwegstations. En tot vrij grote afstand ervan werden uitgebreid.

Verder valt op dat Houten in- en uitrijdend gemotoriseerd verkeer eerst naar een rondweg dirigeert. De afzonderlijke wijken werden zodanig voor het verkeer ontsloten dat auto's en vrachtwagens vrijwel nergens rechtstreeks van de ene buitenwijk naar de andere kunnen rijden.

Fietsers zou echter meer bewegingsvrijheid worden geboden. Bovendien is er voor hen een fijnmazig net aantrekkelijke rijwielpaden aangelegd waarvan de gebruikers ook het meeste openbaar groen en allerlei beschermde monumentale bebouwing te zien krijgen.

Bedrijventerreinen werden vooral buitenlangs de rondweg gesitueerd. Dat gebeurde er voornamelijk in de buurt van de autosnelweg A 27, dus aan de westkant van de bebouwde kom.

Heel bijzonder is dat de dichtbebouwde naaste omgeving van het tweede station zodanig werd ontworpen dat ze doet denken aan een Romeins castellum. En in de wijken, die om de castellumachtige stationsbuurt verrezen, een vijfzijdige aarden omwalling zou worden opgeworpen en als sportparcours ingericht. Het met een laanbeplanting aangeklede, Vijfwal gedoopte aardwerk lijkt er op te wijzen dat vroeger rond de naaste omgeving van sommige oude steden verdedigingslinies werden aangelegd.

De aandacht verdient verder vooral dat met name bij de recentere uitbreidingen zodanig met de cultuurhistorisch belangrijke landschapselementen en -structuren werd omgegaan dat ze grotendeels behouden of herkenbaar bleven. Respectvol benaderd werden dan natuurlijke waterlopen, sommige gegraven sloten, voormalige landwegen en erbij gelegen antieke bouwwerken.

De reliëfkenmerken en ondiepe ondergrond van de natuurlijke geostructuur kwamen er plaatselijk minder goed van af. Dat was het duidelijkst het geval bij de zandwinningen uit de rivierafzettingen die verband hielden met de wenselijkheid enkele nabijgelegen bouwlocaties een steviger grondslag te bieden.

Minder ingrijpend grondverzet vond plaats bij bebouwing van enigszins hellend terrein. Ook dan verminderde de herkenbaarheid van de natuurlijke reliëfkenmerken echter sterk. Voor nog meer details over de geschiedenis van Houten attenderen wij ook op de website [Oudhouten](#). De informatie daarvan is te vinden in diverse thematische rubrieken met bronverwijzingen. Een daarvan schenkt vooral aandacht aan de geostructuur.

Alle rechten met betrekking tot de tekst en het kaartmateriaal uit deze uitgave berusten bij stichting Telluris. Persoonlijk gebruik van de uitgave is toegestaan maar niet voor zakelijke en commerciële doeleinden tenzij dit schriftelijk met de rechthebbende(n) is overeen gekomen. Voor de foto's is de rechthebbende Stichting Geopark Heuvelrug i.o. of haar rechtsopvolger.